

Kırgızistan'da "Vatanseverlik" Algısı Üzerine Bir Araştırma

Taalay ŞARŞEMBIYEVA (*)

Özet: Günümüz Kırgızistan halkı, süratli bir şekilde değişim ve dönüşüm sürecini yaşamaktadır. Bu süreçte toplumsal değerlerin de alabildiğince yıprandığı müşahade edilmektedir. Ülkede henüz emekleme durumundaki demokrasi bilinci, bencillik ve bireyselliğin ön plana çıkmasına sebebiyet vererek fedakârlık, vatanseverlik vb. erdemleri zayıflatmıştır. Böylece "vatanseverlik" duygusu ilkellik olarak algılanmaya başladı. Durkheim'in anomie diye kavramlaştırdığı bu durum, ülkenin geleceğine yönelik bir tehdit oluşturmaktadır. Çalışmada "Vatanseverlik" ve "vatansever" kavramlarından neyin kasdedildiği, sorusuna Kırgızistan örneğinden hareketle cevaplar aramayı amaçladık. Çalışma Kırgız-Türk Manas Üniversitesinin desteğiyle gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırgızistan, Yurtseverlik, Değer, Değişim

"Perception of Patriotism" an Investigation in Kyrgyzstan

Abstract: Modern day the people of Kyrgyzstan are living in a rapidly changing and transformation process. Social values in this process are also observed to have deterioration. Awareness of democracy in the country is in case of crawling yet, giving rise to the emergence of selfishness and individuality to the fore, has weakened sacrifice, patriotism etc. Thus the "patriotic" feeling begins to be perceived as primitive. Durkheim's anomie, as he conceptualizes this case, constitutes a threat to the future of the country. In the study "patriotism" and "patriot" concepts are analyzed as what was meant by these in Kyrgyzstan and we aim to seek answers. The study was performed with the support of the Kyrgyz-Turkish Manas University.

Keywords: Kyrgyzstan, Patriotism, Value, Change

*) Dr., Kırgız Türk Manas Üniversitesi Öğretim Üyesi. Kırgızistan/Bişkek.
(e-posta: shartaalay@mail.ru)

Giriş

Vatanseverlik en yaygın anlamıyla, vatanını sevme ve vatani için her türlü özveride bulunma duygusudur. Ancak, gerçek vatan topraklarının ne olduğu, kimlerin aynı vatanın insanları sayılabileceği, bu insanların vatana karşı hangi hizmet ve fedakârlıkları yapmakla yükümlü olduğu ve vatanseverlik tavrının doğal bir sonucu olarak ne tür bir sosyal davranışın beklenebileceği konusunda ortak bir fikre varmak oldukça zordur. Vatanseverlik duygusunun kaynağını araştıran sosyal psikologlar bu konuda kesin bir açıklamaya gidememişlerdir. Vatanseverlik duygusunun bir görüntüsü, soy sop bağlılığıdır. Vatanseverliğin bugün daha ziyade ifade ettiği anlam, toprağa, anavataana bağlılıktır. Vatanseverlik çok daha genelde, bir siyasal topluluğa kendini adama anlamında da kullanılmaktadır. Bir görüşe göre, vatanseverlik, ancak, devletin en gelişmiş şekliyle varolduğu, vatani bağların ve görevlerin açıkça tanındığı ve kişinin diğer sosyal bağlılıkları arasında en üst mertebeye oturtulduğu bir toplumda, en özgün gelişimine ulaşabilir. Vatanseverliğin, insanları aynı çatı altında birleştiren bir duygu olmasının yanı sıra bölücü bir gücü ifade ettiği de ileri sürülmektedir. İlkel bir insanın kendi klanına veya kabilesine bağlılığının bir Ölçüsü de, onun diğer klan veya kabilelere duyduğu düşmanlıklardır. Bir kişinin vatandaşlarına duyduğu sevgi ve düşkünlükle, yabancılara karşı duyduğu hoşnutsuzluk ve düşmanlık aynı psikolojik kaynaktan gelmektedir.

Radikal ve devrimci sosyal doktrinler, özellikle de modern sosyalizm geleneğine bağlı olanlar, bilinen anlamdaki vatanseverliğe önem vermezler ve onlar için, vatanseverlik de vatan kavramı gibi sınıfsal bir mana taşır. Vatanını en çok seven halk yığınlarıdır, her türlü sıkıntıya katlanan ve vatanın geleceğini düşünüp onun için savaşan onlardır. Egemen sınıflar ise, kendi çıkarları için vatanlarını felakete sürüklemekten çekinmezler. Dünya proleter devrimi tüm siyasal bağların yok edildiği bir toplum yaratmayı hedeflediği için ulusal anlamda bir vatanseverliğe aykırıdır. Ancak, eğer vatanseverlik daha geniş bir anlamda ele alınırsa, kendisi ve diğerlerinin fiziksel ve ruhsal mutluluğunu sağlayacağına inandığı bir cins topluluğun hizmetine, kendisini coşku ile adayın ve kendi öz çıkarından çok daha yüce gördüğü bir amaç için çalışan ve çarpışın Rus komünisti de vatansever sayılabilir. Vatanseverlik, özel bir topluluğa kendini adamak, sosyalizm de bu topluluğun refahı için özel bir programı benimsemek olarak ele alınırsa, ikisinin birbiriyle uyumlu olabileceği söylenebilir. (Enfal'de:2015). Şayet yaşadığımız toplumda eğer siz kendinizi olduğunuz gibi ifade etme özgürlüğüne sahip değilseniz, size bu olanağı tanımayan ülkenin ve toplumun da bir parçası olmaya dair kafanızda hep soru işaretleri oluşur. Etkileşim ve iletişimin sınırlarının zorlandığı bu çağda, karşınızdakinin veya size tanımlanmış kimliğin saygınlığı, kabul edilebilirliği ancak sizin karşı terazi kefesindeki ağırlığınızdadır. İnançlarla, tercihlerle, etnik kökenle ayrıştırılmış olanların sorunu, egemen kültürün mevcudiyetinden ziyade varlığına dair dayatmalarıdır.

Kırgız Toplumunda Vatanseverlik Algısı

Günümüz Kırgızistan halkı, değişim ve dönüşüm sebebiyle toplumsal değerlerin parçalanmasına neden olabilecek büyük bir manevî ve ahlaki çöküntü içerisinde olduğu görülmektedir. Coğrafyada hala siyasi açıdan büyük ve etkin bir ülke konumunda olan SSCB'nin dağılmasıyla birlikte, bağımsızlığına kavuşmuş olan ülkelerde ortaya çıkan siyasi ve ideolojik boşluk, bölgede ve Kırgızistan'da hemen her konuda bir belirsizlik yaşanmaktadır. Meydana gelen bu boşlukta bireyler toplumsal sorumluluktan uzak bir zihniyetle yaşamlarını oluşturmaya başlamışlardır. Bağımsızlık öncesi toplumda baskın olan 'biz' duygusu, günümüzde artık yerini 'ben' duygusuna bırakmıştır. Toplumda daha çok bireysel çıkarlar ön plana çıkarak, toplumun pozitif gelişmesine vesile olabilecek birlik ve dayanışma ruhu oldukça zayıflamış bulunmaktadır. Toplumun gelişmesine konu teşkil edecek hususlarda bazen engel olabilecek birtakım kritik değişim ve dönüşümlerde kültürel gelişimin salınımı oldukça genişlemiştir (Perov, 1998:238).

Bağımsızlık sonrası coğrafyada en etkili demokratik ve özgürlükçü kararlar alarak anayasasını oluşturan Kırgız halkı, ülkenin veya toplumun istikrarlı bir şekilde gelişimini sürdürmesi yönünde en hassas durum olan ve ilk Cumhurbaşkanı Akayev'in "Kırgızistan hepimizin evidir" ifadesinde de yer bulan 'vatandaşlık' ve 'vatanseverlik' gibi kavramları unutmaya başlamışlardır. Toplum tarafından önceden kabul edilmiş olan toplumsal normların bugün farklı bir içerikte yeniden algılanması ve yorumlanması, bu değerler ile sosyo-kültürel kodlar arasında birtakım uyumsuzlukları da beraberinde getirdi. Halkın vatanseverlik ve birliktelik bilinci kırılanlaştı. Ülkede yerleştirilmeye çalışılan ve henüz emekleme dönemindeki demokrasi, bencillik ve bireyselliğin azgınlaşmasına sebebiyet vererek fedakârlık, vatanseverlik vb. gereklilikler noktasındaki bilinci yok etmektedir. Vatanseverlik duygusu eski bir kalıntı gibi algılanmaya başladı fakat onun yerine de başka bir şey teklif edilemedi. Durkheim'in anomie diye kavramsallaştırdığı bu durum, konunun anlaşılmasında önemli bir bakış açısı oluşturmaktadır.

Dünya medeniyetlerinin ortaya çıkışındaki tarihî deneyim bize gösteriyor ki vatanseverliği ve vatanseverlik eğitimi olmayan hiç bir ülke başarılı olamamıştır. (Devlet programı: 2005).

Kişisel düzeyde vatanseverlik, insanın dünya görüşünü, ahlaki ideallerini, davranış normlarını ifade eden ve toplumsal istikrarı sağlamada bir mihenk taşı durumundadır.

Yine makro düzeyde 'vatanseverlik' ve 'kolektif ruh' toplumların, tarihine, kültürüne, devletine ve temel değerler sistemine olan bakış açısında kendini gösteren kamu bilincinin oluşumunda önemli bir yer tutar. "Vatanseverlik" kelimesi her ne kadar çeşitli anlamlarda kullanılsa da, birey-toplum-devlet arasındaki bağı oluşturan çok özel bir değere tekabül eder. "Vatanseverlik" bu üçgen arasındaki ilişkinin kurulmasında ülkenin coğrafi, etnik, kültürel, tarihî ve siyasi birlikteliğinden yana olmanın dışında, birtakım sembolik formları ve onları nitelendiren düşünceler ile ahlakî ve duygusal bağlantıyı da içine alır (Anderson, 2001:30).

Vatanseverlik denildiğinde vatandaşların, toplumun ve devletin önceliğinin tartışılmazlığını, bireysel hak ve özgürlüklerin teşvikini, sivil toplumun gelişmesini sağlayan şartların oluşmasını gönüllülük esasına dayanarak kabul etmeleri durumu olarak tanımlamak mümkündür. Vatanseverlik sosyal kimliği oluşturan sosyo-psikolojik ve sosyo-konsole bir faktör olarak da ele alınabilir (Kluçenko, 2010:156).

Vatanseverliğin, toplumun ve insanın sahip olduğu değerlere yönelik bir bağlılık göstergesi olduğunu unutmamak gerekir. Bu, öncelikle bir zihin ve ruh halidir. Vatanseverlik kendini çeşitli alanlarda gösterebilir ve sonucunda birey sosyal olarak aktifleşir, bazı durumlarda bir depresif pasifliğe de dönüşebilir. Bu durumda bireyde ve toplumda hem devleti için hem de kendi geleceği için bir fobik durum ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, bu durumda neyin nasıl yapılması gerektiğini kestiremememe durumuyla karşı karşıya kalınabilir.

"Vatanseverlik" ve "vatansever" kavramları ile ne kastedilmektedir? Bu çalışmada, Kırgız halkının milli kimliğinin oluşumuna zemin hazırlayan bu soruya Kırgızistan örneğinde cevaplar arandı.

Katılımcılara "Sizin için Kırgızistan'ın vatanseveri olmak öncelikle ne anlama gelmektedir?" sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %68,7'si vatansever olmak kendi vatanını sevmek olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların ekseriyasının yaş ortalaması (%27,2) 29-39 yaş aralığını oluşturmaktadır. Eğitim düzeylerine bakıldığında, üniversite mezunları (%21) Kırgız halkını tarihinin bilinmesi gerektiğine işaret etmişler, bazı katılımcılara (%49,3) göre kendi ülkesinin vatanseveri olmak için "kendi ülkesine katkıda bulunmak" gerektiğini vurgulamışlardır. Bu fikre katılanların %60,2'si Rus, % 48,6'sı Kırgız ve % 47,6'sı da Özbeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların daha net cevap vermeleri açısından "Siz kendinizi ne ölçüde Kırgızistan'ın vatanseveri olarak düşünüyorsunuz?" sorusunun daha kapsayıcı nitelikte olduğunu düşünmekteyiz. Katılımcıların soruyla ilgili cevapları, belirlenen 1-10 puan aralığı içerisinde bir ölçekte değerlendirilmiştir. Katılımcıların % 25,4 ü kendilerinin asıl vatanseverler olduklarını ifade etmişlerdir. Bunların cinsiyet dağılımı ise % 57'si erkek ve %53 bayanlardan oluşmaktadır. Bunların etnik aidiyetleri ise % 30,6'sı Kırgız, % 13,8'i Özbek, % 8,9'u Rus, % 11,2'si diğer kimliklere mensuptur (Bkz.: Tablo: 1).

Tablo 1: Katılımcıların Uyruklarını Gösterir Tablo.

Uyruk	«10» puanı düzeyinde değerlendirme yapan deneklerin genel sayısı (2000 kişi)	Genel deneklerin sayısına (2000 kişi) göre %	«10» puanı seçen deneklerin genel sayısına göre (509 kişi) %
Kırgızlar	445	30,6	87,4
Özbekler	34	13,8	6,7
Ruslar	13	8,9	2,6
Diğerler	17	11,2	3,3
	509	64,5%	100%

Tabloda görüldüğü gibi Kırgız denekler diğer kimlik unsurlarına göre kendilerinin vatanseverlik konusunda daha yüksek seviyede olduklarını bildirmişlerdir (%30,6). Bu konuda ikinci sırada Özbek halkı (%13,8) yer almıştır. Son sırayı ise Ruslar (%8,9 oranla) almıştır.

Katılımcıların yaş ortalamalarına bakıldığında (%30,8 oranla) 50-62 yaşındakilerin kendilerindeki vatanseverlik duygusunun güçlü olduğu görüldü. Ülkede son yıllarda yoğun teknoloji bombardımanı sayesinde değişen toplum düzeni içinde farklı rol beklentileri ve bu değişime paralel biçimde değişime zorlanan gençler, ruhî bir gerilim ortamında kimlik-kişilik arayışlarına başlamışlardır. İçinde buldukları dönem gereği değer yargıları hızla değişen genç, içinde yaşadığı toplumun değerlerinin de hızla değişmesi karşısında bunalıp bocalamakta, ya hiçbir değere inanmayan, idealden yoksun, gününbirlik uğraşlar ve maddi zevklerle oyalanan, kendine ve çevresine yabancılaşan bir varlık haline gelmekte, ya da sağlam temellere oturmayan, medeniyet değerlerini kendilerine göre algılayan, gerçek bir manevi iklimden uzak, aşırı ideolojik ve tek tip bir bağnazlığa düşmektedir. (Turbay, 2014:2) Buna rağmen yine (%20,7 oranla) 24-28 yaş aralığındaki denekler kendilerinin güçlü vatansever olduklarını ifade etmişlerdir.

Yapılan çalışmada, deneklerin vermiş oldukları cevaplarından da anlaşılacağı gibi, günümüzdeki gençlerin yaşlılara oranla vatanseverlik duygusu daha da zayıf ve düşük oranda olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle şöyle bir sonuç çıkarabiliriz: Küreselleşme sürecinin olumsuz etkileri, bölgedeki siyasi-ekonomik durumların iyileşmemesi gibi nedenlerden dolayı değerlerin değişmesi sonucunda devletin ve milletin kimliğinin korunmasında önemli bir motivasyon kaynağı olan vatanseverlik duygusunun zayıflamasına neden olmuştur. Bu durum, geleceğini Kırgızistan'da göremeyen ve düşünemeyen ülkede yaşayan gençlerin aidiyet hislerinin gün geçtikçe zayıfladığının bir göstergesi olduğu kanısındayız. Çalışmada katılımcılara düşüncelerini daha netleştirici bir soru sorulmuştur (Bkz. Tablo: 2).

Tablo 2: Kırgızistan vatandaşı olmaktan gurur duyma konusundaki kanaatlerin belirlenmesi:

Cevap çeşitleri	%
Evet, tamamen gurur duyduğumu söyleyebilirim	62.8
Evet diye bilirim, bunu ifade etmekten de gurur duyarım	28.3
Gurur duyduğumu söylemek zordur	5.8
Gurur duyduğumu söyleyemem	2.0
Hayır, hiç gurur duymuyorum	1.0
Toplam	100.0

Tablodan görüldüğü kadar katılımcıların Kırgızistan'ın vatandaşı olmaktan gurur duymaları ve bunu açıkça da beyan etmelerinin oranı çok yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Rusların % 22.6'sı ve diğer etnik yapıların % 13.2'si (Kazaklar, Dunganlar, Ukraynalılar v.s.) "Gurur duyduğumu söyleyemem" diye olumsuz cevap vermişlerdir. Tablodaki elde edilen verileri şöyle anlamak mümkündür.

Ülkenin iç sorunlarının başında, ekonomik yapısının bozukluğundan kaynaklanan, gelir düzeyindeki düşüklük ve gelir dağılımındaki sosyal adaletsizlikler gelmektedir. Bir yandan maaşları çok düşük olmasına rağmen birçok resmi görevli ve yönetici son derece lüks bir yaşam sürerken, halkın büyük çoğunluğu da fakirlik içerisinde yaşamına devam etmektedir. Bu durumun doğal sonucu olarak uygulanan düşük ücret politikası, toplumsal yaşamın her kesiminde rüşveti ve yolsuzlukları ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca halk arasında alkol kullanımı da son derece yaygındır. Alkol bağımlılığı erkekler arasında kadınlara oranla daha fazladır. Kırgızistan'da mali kaynaklarının yetersizliği işsizlik sorununu da ön plana çıkarmaktadır. İşli olanların bir bölümü geçici işlerde çalışmakla birlikte son derece düşük maaş almaktadırlar. İnsan hakları ve demokratikleşme sorunu ülke içinde her zaman canlılığını korumaktadır. Bu konularla ilgili düzenleyici hükümler Anayasa'da yer almakla birlikte uygulamalarda birçok sıkıntıların olduğunu görmek mümkündür. Kırgızistan'da ekonomik ve siyasal yapının bozuk işleyişi halk tarafından mütemadiyen sorgulanmaktadır (Polat, 2007:118-119).

Ayrıca Kırgızistan bağımsızlığını elde ettikten sonra bağımsız bir devlet olarak 2 defa iç siyasal devrimi yaşayarak toplumun her alanında baş gösteren belirsizliklerin başında kanunsuzluk, rüşvetin çoğalması ülkenin gelişmesinden daha çok gerilemesine neden oldu. Muhtemelen, konuyla ilgili karamsarlık yaklaşımında bulunan katılımcıların beklentileri, Kırgızistan'ın daha hızlı gelişmesi, istikrarlı, siyasi ve ekonomik açıdan gelişme göstermesi v.s. hususlarında olduğuyla alakalı bir durumdur.

Yukarıdaki elde edilen verilerden hareketle katılımcıların sorulara vermiş oldukları cevapları seçme sebeplerini netleştirmek amacıyla onlara Kırgızistan vatandaşı olma konusunda gurur duyma nedenleri ya da gurur duymama nedenleri ile de ilgili sorular sorulmuştur. Katılımcıların % 50 si gurur duyma nedeni olarak Kırgızistan'ın doğal güzelliklere sahip olmasını göstermişlerdir. Bunların % 61'ı kırsal bölgelerde, % 20'si de kent merkezi olan Bişkek'de ikamet etmektedirler.

Katılımcıların % 25,2'si Kırgızistan'ın zengin doğal kaynaklara sahip olmasından gurur duyduklarını dile getirmektedir. Katılımcıların % 21'i Kırgız halkının asırlarca süregelen tarihinin gurur duymalarına sebep olduğunu ifade etmişlerdir ve % 20'si Kırgızistan'ın özgür bir ülke olduğu için gurur duyduklarını ifade etmişlerdir.

Katılımcıların Kırgızistan vatandaşı olmaktan neden gurur duymadıklarını belirtenlerin % 30'u Kırgızistan'ın siyasî elitlerinin açgözlülüğünden % 31'nin de hala ülke sınırlarının netleşmemesinden kaynaklandığını ifade etmektedirler.

Konuyu bütüncül olarak değerlendirdiğimizde, katılımcıların ülkenin ekonomik durumundan endişe duymakla birlikte özellikle yönetimin üst tabakasının dolandırıcılık ve

rüşvet yoluyla zenginleşmiş olmaları, ülkenin gelişmesi için bir şeyler yapmaya henüz bir niyet ve çabalarının olmadığını düşündüklerini söyleyebiliriz.

Katılımcıların % 37,8'i halkın düğün, cenaze gibi çeşitli etkinliklerde israfa kaçan para harcamalardan rahatsızlık duyduklarını ifade etmektedirler. Son zamanlarda gelir düzeyleri düşük olmasına rağmen vatandaşların bu konuda hoyratça harcamalar yaptıkları görülmektedir. Bu harcamaları yapmak için de çoğu ya küçük kredi şirketlerinden ve bankalardan borç alarak ya da geçimlerini sağlamak için evlerinde bulundurdıkları hayvanları satarak karşılamaktadırlar. Buna rağmen toplumda düğün bayram cenaze v.s. kutlamalardaki bu israfça harcamalar yıllarca çalışıp biriktirdikleri birikimlerini alıp götürmektedir. Bu yüzden birçok aile parçalanmakta ve içine düşülen ekonomik sıkıntılardan dolayı bireysel travmalar oluşarak intihar eylemlerinin yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bakımdan, vatansever olduklarını ifade eden katılımcılar, vatandaşlarının bu gibi davranışlarda bulunmalarından utandıklarını ifade etmektedirler.

Katılımcıların 43,7'sinde vatanseverlik duygularının Kırgızistan sporcularının uluslararası yarışmalarda kazandığı zaman daha fazla yoğunlaştığını ifade etmektedirler. Katılımcıların % 38,3'ünde ise vatanseverlik duygusunun ülkenin yetiştirdiği (kültür, siyaset, sanat ve bilim adamlarının ve sporcuların) şahsiyetlerin isimlerini duymaları durumlarında yoğunlaştığını belirtmektedirler. Yine katılımcıların % 28,8'inde Kırgızistan'ın ulusal güvenliğine tehdit geldiği zaman vatanseverlik duyguları daha belirgin bir düzeye çıkmaktadır. Bazı katılımcılar ise (%22,9) vatanseverlik duygularının yabancı ülkelere gittiklerinde daha belirginleştiğini belirtmektedirler.

Bunlardan dışında toplumdaki vatanseverlik duygusunu arma, marş ve bayrak gibi ulusal sembollerin uyandırdığı da söylenebilir. Günümüzde özellikle geleneksel toplumlarda bu ortak sembollerin önemi tartışılmaz. Bu bağlamda katılımcıların vatanseverlik duygusunu ölçmek için "Kırgızistan'ın devlet sembolleri sizde ne gibi duygular uyandırır?" sorusu sorulmuş, arma, milli marş ve bayrak gibi ortak sembollerin değerlendirilmesi istenmiştir.

Katılımcıların çoğu arma, milli marş ve bayrağı gördüklerinde ülkelerinden gurur duyduklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların arasında %10-13'ü bu sembollerin kendilerinde her hangi bir heyecana yol açmadığını ifade edenler de bulunmaktadır.

Katılımcıların bu semboller içerisinde bayrakla ilgili kanaatleri sorulduğunda; 14-17 yaş aralığında olanlar (%85,1) bayraklarını görünce gurur duyduklarını, 50-62 yaş aralığındakiler ise (%7,3) bayrağı değiştirilmesi gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcıların arasında 63 yaş üzeri (%11,5) konuyla ilgilenmediklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların yerleşim yerlerine bakıldığında, daha çok Batken (%89,9) ve Celalabat (%88,3) bölgesindekiler bayraklarıyla gurur duyduklarını ifade etmektedirler. Belki de kuzeylilere karşın güneyli Kırgızların bu ortak semboller etrafında birleşmeleri ve vatanseverlik konusunda daha hassas olmalarının sebebi de 2010 yılındaki masum ve

barışsever insanların ölümlerine sebep olan etnik çatışmanın güney bölgede olması ve bu olayların bir yansıması olarak insanların bağımsız bir ülkede yaşamının ne kadar değerli olduğunun bilincinin güçlenmesinden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

Katılımcıların ülkenin armasıyla gurur duyma hususundaki kanaatlerine baktığımızda; erkekler ve kadınlar aynı derecede ülkenin armasından gurur duyduklarını ifade ederlerken, erkeklerin %4.1'i kadınların %2.9'u ülkenin armasının değiştirilmesi yönünde kanaat belirtmişlerdir.

Ülkenin en önemli sembollerinden birisi de milli marşlarıdır. Genelde, her vatandaş kendi ülkesinin milli marşını ezbere bilmesi gerektiği yönünde toplumda yaygın bir kanaat söz konusudur. Kırgızistan vatandaşlarının ulusal marşı bilmeleri konusunda katılımcılarımıza yönelttiğimiz soruda özellikle Jalal-Abad bölgesindeki katılımcıların %87.3'ü, Batken bölgesindeki katılımcıların %86.1'i ulusal marşı ezbere bildiklerini ifade etmişlerdir. Araştırma evrenimizdeki katılımcıların genelinin bu konudaki düşünceleri ise Tablo: 3'de verildiği gibidir.

Tablo 3: Kırgızistan Cumhuriyetinin Milli Marşını bilme durumu:

Cevap çeşitleri	% Oranlar
Evet, tamamını biliyorum	69.2
Bazı satırlarını biliyorum	22.3
Hayır, maalesef, bilmiyorum	4.8
Bilmiyorum, buna gerek yok	1.8
Cevapsız	1.9

Yaş faktörüne göre milli marşı bilme hususundaki yoğunluğun %80'ile 14-23 yaş aralığında yoğunlaştığı, %14.4 oran ile 63 yaş üstündeki katılımcıların bu konuda en alt düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Genç katılımcıların milli marşı bilme hususundaki yoğunluğun en önemli nedeni, hem eğitim sürecinde ve hem de çeşitli etkinliklerde sürekli söylediklerinden dolayı ezberlenmiş olduğunu düşünmekteyiz. Yaşlı kuşak arasında konuyla ilgili oran düşüklüğü ise eğitim sürecine ve birtakım ulusal etkinliklere uzak olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Yalnızca özel ilgi ve isteğe dayandığından 63 yaş kategorisindeki katılımcıların milli marşı ezbere bilme oranındaki düşük düzey doğal karşılanmaktadır. Bunun yanında insanların Sovyetler döneminde yazılan devlet marşını ezbere bilmeleri zorunluydu. Fakat günümüz idare sisteminin halkına bu konuda zorlaması olmadığından marşın ezberlenmesi tamamen özel ve kişisel bir ilgi konusudur.

Bağımsızlık sonrası ülkeyi temsil eden üç önemli sembol belirlenmiştir. Bunlar bayrak, arma ve milli marştır. Vatandaşların yeni sembollerini kabul etmelerindeki yaklaşımlarını belirleyen en önemli faktörün onların taşıdıkları anlam ve içerikler olduğu görül-

mektedir. Devlet sembollerinin sadece belirlenmiş olması değil, hem de içerik olarak bir bütünlük ve süreklilik arz etmesi gerekir. Onların genel anlamda ülkenin özgünlüğünü ve bütünlüğünü tasvir edici bir özellik taşıması gerektiği kanısındayız. Ancak toplumsal semboller toplumun ortak duygu ve düşüncelerini temsil ettiği sürece toplum tarafından kabullenilir.

Ülkede mevcut olan demografik durum göz önüne alındığında ulusal resmi semboller konusunda her kesin aynı fikirde ve aynı duyarlılıkta olmasını beklemenin doğru olmayacağı kanaatindeyiz. Kırgız halkı yaklaşık 20 yılı aşkın bir süredir söz konusu bu sembollerin toplumun tamamını temsil ettiği veya toplumun ortak duyarlılıklarını sembolize ettiği konusunda bir hayli tartışma yapılmaktadır. Dolayısıyla bu semboller, toplum tarafından henüz zihinsel ve duygusal bir karşılık bulamamıştır. Bu sembollerin toplum tarafından tartışılıyor olması, toplumsal birliği motive edecek olan vatanseverlik olgusunu da fertler arasında yeterince ortak bir paydaya dönüştüremediği müşahede edilmektedir.

SSCB'nin çöküşü ile çok uluslu olan yapı giderek yeknesaklaştı. Özellikle Ruslar, Almanlar ve başka uluslar hatta Kırgızlar ülkeden çeşitli gerekçelerle göç etmiş bulunmaktadır. Bugün de ülke dışına göç, geçici ve kalıcı olmak üzere devam etmektedir. Bir türlü önü alınamayan göç dalgasının "vatanseverlik" kavramıyla ne derece örtüştüğü ile ilgili katılımcılara yöneltilmiş olan soruya katılımcılar aşağıdaki şekliyle kanaatlerini belirtmişlerdir. Soru; "Yabancı ülkelere (çalışmak, okumak ve yaşamak için) gitmek ister misiniz?" sorusu soruldu (Bkn.: Tablo 4).

Tablo 4: Yabancı Ülkeye Gitme Planının belirlenmesiyle ilgili tablo:

Cevap çeşitleri	Çalışmak için %	Okumak için %	Daimî ikamet için %
Yakın zamanlarda planlıyorum	13.1	7.4	3.3
Sonraları gitmeyi planlıyorum	18.4	16.4	6.2
Şimdilik planlamıyorum	22.0	17.8	15.6
Kırgızistan'dan gitmeyi planlamıyorum	42.4	49.0	66.8
Cevapsız	4.2	9.4	8.2
Toplam	100.0	100.0	100.0

Tablodaki değerlere bakıldığında, şunu diyebiliriz: katılımcıların çoğu ne çalışmak nede okumak için ülkeden başka bir ülkeye gitmeyi düşünmediklerini ifade temektedirler. Özellikle de daimi ikamet için başka bir ülkeyi asla düşünmemektedirler. Konuyla ilgili alanda yapılan benzer çalışmalar da bu tezimizi destekler niteliktedir. (Polat, 2007:168) Yine başka bir çalışmada, kişilerin en fazla yaşamak istediği ülke, Kırgızistan dışında bir vatan sorulmasına rağmen %20,5 oranıyla Kırgızistan olarak en yüksek düzeyde

cevaplanmıştır. (Akyürek-Bilgiç, 2012:53) Şimdilik başka bir ülkeye gitmeyi planlamıyorum diyen katılımcıların da her an ülkeyi terk etmeye aday konumunda olduklarını düşünmekteyiz.

Böylece, sosyal bakımından adaletli ve ekonomik bakımdan gelişmiş bir ülkenin oluşması için gidişatı olumlu yönde geliştirecek bir güdüleyici saikin gerekli olduğu ortadadır. İşte bu temel saikin “vatanseverlik” duygusuyla oluşturulması gerektiği kanısındayız.

Öncelikle, küreselleşme sloganı adı altında ülkedeki değişim ve dönüşümle ilgili dış dünyanın tazyiki karşısında “vatanseverlik” duygusunun yerleştirilmesi sayesinde karşılaşılabilecek birçok problemi önceden tolera etmenin mümkün olacağı düşüncesindeyiz. Diğer önemli bir hususta, küresel güçlerin yaşamı kolaylaştıran argümanları olan teknoloji, organizasyon, yönetim v.b. formlarını alarak onların arasında kendi özelliklerimizi de koruyarak bir yer edinme imkanını yakalamanın olabirirliliği üzerine kafa yorulması gerektiğini düşünmekteyiz.

Sonuç ve Öneriler

Toplumda vatanseverlik olgusunu yerleştirmenin en etkili yollarından birisi şüphesiz her türlü önyargılardan uzak olmakla mümkün olacağı düşünülmektedir. Önyargı, “öğrenilmiş davranış” olarak açıklanmaktadır. Bu tanımın, önyargıların ve dolayısıyla nefret söyleminin ve suçlarının kaynağını saptamak açısından ufuk açıcı olduğu söylenebilir. Tarihin bize bıraktığı mirası, olduğu şekliyle algılamayıp önyargılarla değerlendirecek, farklı inanç ve kültürel unsurlar, hak ettiği saygıyı ve özgürlüğü bulamazsa, içimizde ötekiler yaratmaya devam ederiz. Bir toplumda ötekileştirmenin toplumsal değerleri olabildiğince yıpratması kaçınılmazdır. Öyleyse “vatanseverlik” algısı köken, dil, inanç boyutunda değil, birbirini anlayan, ortak tarihine tüm gerçekliği ve eleştirisi ile sahip çıkan insanların birlikteliği olarak tanımlanmalı.

Kırgızistan’da yaşayan farklı etnik ve kültürel unsurlar arasında birlik ve beraberliği sağlamlaştırmanın yolunun, ekonomik, siyasal ve hukuksal yönden gelişmesinden geçtiği unutulmamalıdır. Bunun da gerçekleşebilmesi için “vatanseverlik” gibi değerlerin yeni nesile eğitim yoluyla aktarılması gerektiği kanısındayız. Aksi takdirde “vatanseverlik” kavramı slogandan öteye geçmez.

Özellikle gençler arasında “Vatanseverlik” duygusunun kazandırılabilmesi için ülke genelinde gerek sosyal politikalar ve gerekse eğitim politikaları nezdinde çeşitli plan ve programlar yapılması gerekmektedir.

Bunların başında “vatanseverlik” kavramının içeriğinin oluşturulması ve günümüz ihtiyaçları da dikkate alınarak yeniden tanımlanması önemli bir başlangıç sayılabilecektir.

Yine eğitim alanında kompleks bir program çerçevesinde etkinliklerin (şiir, şarkı, hikâye, duvar gazetesi, resim gibi) düzenlenmelidir.

Medya aracılığı ile bilgi ve iletişim kanalları kullanılarak, "vatanseverlik" konusunda materyaller oluşturup yayınlamak, ülkenin "vatansever"i oldukları kabul edilen tanınmış kahraman ve örnek şahsiyetleriyle mülakatlar yapılmalıdır.

Ayrıca, "vatanseverlik" konusunda vatandaşların ve bilge insanların fikirlerini almak ve bu düşünceleri pratikte kullanmalıdır.

Böylece, geleneksel bir toplum yapısına sahip olan Kırgız halkı geleceğini inşa edebilmesi için içinde barındırdığı heterojen kimlikleri kapsayıcı ve birleştirici argümanları sahiplenmesinin kaçınılmaz olduğu kanaatini taşımaktayız.

Kaynakça

- Akyürek, S. - Bilgiç, S. (2012). Kırgızistan'da Türkiye ve Türk Algısı. BİLGESAM Yayınları.
- Anderson, B. (2001). Vobrajaemiye Soobshestva (Hayaldeki Toplum). M. Kanon-Press-S. Kuçkovo pole.
- Devlet Programı (2005). "Patriotiçeskoye Vospitaniye Grajdan Rossiyskoy Federasii na 2006-2010 godı" ("2006-2010 Yılı için Rusya Federasyonu'nun Vatandaşların Vatanseverlik Eğitimi"), 2005. (www. government. ru). Erişim Tarihi;10/02/2015.
- Kluçenko, A.N. (2010). Psikologo Pedagogiçeskiye Paradigma Kategorii "Grajdansvennost" i "Patriotizm" ("Vatanseverlik" ve "vatandaşlık" Kategorileri için Psiko-Eğitimsel Paradigma) // Psikoloji ilimleri: Sayı 9.
- Perov, V. (1998). Filozofya Kulturu. Stanovleniye i Razvitiye (Medeniyet Felsefesi. Oluşma ve Gelişme) - St.Petersburg: Lan Yayınevi.
- Polat, F. (2007). Kültürel Kimlikten Ulusal Kimliğe (Kırgızistan Örneği). Ankara: Aktif Yayınları.
- Turbay, M. (2014). "Gençlik ve Gençliğin Maddi ve Manevi Gelişiminde Sivil Toplum Örgütlerinin Yeri ve Önemi". <http://www.bilgelerzirvesi.org/>. Erişim Tarihi: 10/01/2015.
- "Vatanseverlik". SBA. <http://www.enfal.de/sosyalbilimler/v/006>. Erişim Tarihi: 11/02/2015.

